

УДК 34(477.83/86)“11/19”

ПРАЦІ ЙОГАНЕСА ФОН БУХА ТА ЇХ РОЛЬ У ПОШИРЕННІ РИМСЬКОГО ПРАВА У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ

М. Кобилецький

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 7900 Львів, Україна*

Висвітлена наукова та професійна діяльність відомого німецького глосатора Йоганеса фон Буха. Проаналізовано основні праці Йоганеса фон Буха.

Ключові слова: глосатори, глоса, коментатори, римське право, суд, апеляція.

Важливу роль у поширенні римського права в Європі відігравали глосатори і постглосатори (коментатори). Більшість глосаторів навчалися в університетах Італії та інших європейських країн. Свою назву глосатори отримали від глос, зроблених на полях і в тексті *Corpus Juris civilis* імператора Східноримської імперії Юстиніана. Глосаторами були вчителі та викладачі школи вільних мистецтв, в якій поряд з вивченням граматики і риторики викладали предмети з права. Засновником школи глосаторів вважається Ірнерій (жив між 1055–1130 рр.), який надав вивченню Дигестів *Corpus Juris civilis* наукового характеру [1, с. 121–122]. Університет Болоньї, що виник на місці приватного навчального закладу школи мистецтв, стає першим європейським університетом. Наступниками Ірнерія стають чотири доктори права: Булгар, Мартин, Уго і Яків (Якоб). Особливу роль також відігравали глосатори Плацветин, Адзо і Готофрод. Так звану велику глосу (*Glossa Magna ordinaria*) створив Аккурій [1, с. 21]. Наступниками глосаторів стають пост глосатори або коментатори. У науковому сенсі вони значно поступалися глосаторам, оскільки коментували не стільки джерела римського права, а глоси своїх попередників [2, с. 22]. Коментатори перетворили *Corpus Juris civilis* у загальне право Європи та стали засновниками європейської юриспруденції. До найвідоміших постглосаторів належать Чино да Пістойя, Бартало да Сассоферрато, Бальдо де Убальді, Джасоне дель Майно. Постглосатори створили систематичну юридичну доктрину та перетворили метод глосаторів з допомогою схоластичної діалектики і логіки у професійний інструмент юриста [1, с. 124]. Постглосатори за характером діяльності і методологією були значно ближчі до римських юристів, ніж глосатори.

Серед глосаторів, праці яких широко використовували і на українських землях, відзначилися роботи Йоганеса фон Буха. Наукову діяльність Йоганеса фон Буха досліджували і продовжують вивчати відомі німецькі історики права Рудольф Шмідт, Карл Густав Гомеєр, Рольф Лібервїрт, Гайнер Люк, Бернд Кановські та ін. Йоганес фон Бух народився приблизно у 1290 р. у селі Бух на річці Ельбі у Східнонімецьких землях. Уперше в документах ім'я Йоганеса фон Буха відшукуємо у 1305 р. серед студентів Болонського університету в реєстрі «*Rescripta domini Theodorigi*». У Болонському університеті Йоганес фон Бух згадується поряд зі своїм товаришем Йоганесом фон Керковим, який був його сусідом у Німеччині, а його батьки перебували у дружніх відносинах з батьками Йоганеса фон Буха [3, с. 75].

Професор Мартін-Лютер університету Галле-Віттенберг Гайнер Люк виділяє чотири основні етапи у житті та творчості Йоганеса фон Буха. Перший етап тривав з 1305 р. до першого виступу 1321 р. у суді в провінції Бранденбург [4, с. 121]. Другий етап тривав з 1321 до 1333 рр., коли Йоганес обійняв найвищу посаду в адміністра-

тивній системі провінції Бранденбург. Третій етап характеризується періодом найвищої наукової творчості Йоганеса фон Буха і належить до 1333–1340 рр. З 1340 р. до смерті Йоганеса фон Буха тривав четвертий етап, коли він був усунутий зі своєї посади та працював винятково над науковими працями. Йоганес фон Бух походив із старовинного дворянського роду, а його батько та дід займали високе становище в середовищі маркграфів Саксонії [4, с. 122]. У Болонському університеті Йоганес навчався протягом чотирьох років і наступна документальна згадка стосується 1321 р., коли він був свідком під час підписання угоди між архієпископом Бурхардом II Магдебурзьким та графинею Агнес фон Бранденбург. Збереглося ще кілька документів, засвідчених підписами Йоганеса фон Буха, що належать 1321 р. [4, с. 123–124].

Документи, підписані Йоганесом фон Бухом, простежуються до 1356 р. У цей період в Саксонії та інших німецьких землях відбуваються часті конфлікти між монархіями з приводу переходу влади та майнових спорів. У провінції Бранденбург активну участь в усіх процесах відігравав Йоганес фон Бух. З 1333 р. він очолює органи влади маркграфства Бранденбург, де отримує титул «проводир графства та особливий державний радник». З 1335 р. він носив ще й титул «*saritanes poster dilectus*», «*saritanetus generalis*». У багатьох документах Йоганес фон Бух згадується як найвищий суддя графства Бранденбург, міст Берліна і Франкфурта над Одером. Протягом 1330–1340 рр. він як висококваліфікований юрист керував проведенням адміністративної та судової реформи у маркграфстві Бранденбург. Судові функції Йоганес фон Бух виконував і у власному маєтку Єріхов [3, с. 23]. У 1340 р. Йоганес фон Бух згадується під угодою після графа Гунтера фон Шварцбурка та герцога Конрада фон Тека. Важливу роль у функціонуванні органів влади землі Бранденбург відігравали станові збори, які конфліктували з монархом Каролом IV та його представником Маркграфом Людвігом [5, с. 114] з 1351 р. у вирішенні яких активну участь брав Йоганес фон Бух. Ім'я Йоганеса фон Буха немає в офіційних документах маркграфства як державного службовця або свідка під час підписання документів. У 1351 р. Маркграф Людовик передав графство Марка братам Йоганеса фон Буха, Людвігу Римському і Отто. У німецькій літературі також дискусійною залишається час смерті Йоганеса фон Буха. Більшість дослідників зазначають, що глосатор помер близько 1356 р. [6, с. 14].

Під час навчання в університеті окрім римського і канонічного права він вивчав і праці відомих глосаторів Ірнерія, Аккурсія та ін. У 1321–1358 рр. в багатьох документах землі Бранденбург з'являються глоси Йоганеса фон Буха [3, с. 75]. На сьогодні відомо 290 глос Йоганеса фон Буха і вони ще не всі залишаються дослідженими. Загальна кількість опублікованих праць глосатора становить 1500 сторінок. Глоси Йоганеса фон Буха в основному тлумачать Саксонське Зерцало і магдебурзьке право. У своїх роботах Йоганес фон Бух та інші глосатори, як писав відомий український правознавець Андрій Яковлів, дещо відійшли від історичної правди, вказавши, що Саксонське Зерцало створено імператором Римської імперії Костянтином у IV ст. та імператором Священної Римської імперії німецької нації Отто Великим у X столітті, який надав його місту Магдебургу [7, с. 22–23]. Німецький дослідник Рольф Лібервїрд вказує про наявність 82 рукописних примірників праць Йоганеса фон Буха, які знаходяться на даний час у бібліотеках та архівах Амстердама, Берліна, Бонна, Бремена, Дрездена, Ляйпціга, Кракова, Вроцлава, Любека, Магдебурга, Вашингтона та інших міст [8, с. 107–108]. Також є примірники глос, які знаходяться у приватних бібліотеках. Поширенню глос Йоганеса фон Буха сприяло наближеність їх до текстів Саксонського Зерцала і магдебурзького права. Із 107 відомих текстів глос Йоганеса фон Буха 39 застосовувались у центральній частині Німеччини, 23 на західнонімець-

ких землях, 1 – у північній частині Німечинни, 7 у Пруссії та 4 у Данії [2, с. 265]. Глоси Йоганеса фон Буха також використовувались у Польщі, Угорщині та Словаччині, Чехії, Білорусії, Литві та в Україні. Метою Йоганеса фон Буха, як він сам зазначав, завдяки своїм працям домогтися визнання «Саксонського Зерцала» серед суддів та інших юристів. У коментарі до Саксонського Зерцала він вказував на переваги письмового права над усним «*non exemplis, sed legibus iudicandum*». Йоганес фон Бух також писав, що рішення треба прийняти на основі закону, а не керуючись переказами. Він не тільки коментував «Саксонське Зерцало», але й виявляв недоліки, які містилися у ньому. Коментарі до Саксонського Зерцала були написані латинською мовою (*glossa Latina*) та частково латинською і німецькою мовами (коментар Стендаля) [9, с. 28]. Латинський коментар, автором якого став Йоганес фон Бух (*glossa Latina*), був неодноразово переписаний та надрукований латинською мовою із використанням праць глосаторів Ацо (помер 1220 р.), Гостіне (помер 1271 р.), також використовувались твори Бартоло де Сассоферато (1314–1357 рр.) та Бальдо де Убальді (1327–1340 рр.) та ін. [10, с. 429].

Перший коментар до Саксонського Зерцала авторства Йоганеса фон Буха з'явився у 1325 р., але він не зберігся [4, с. 134]. Найдавніший рукопис праць Йоганеса фон Буха, що дійшов до наших днів, був створений у період між 1365 та 1367 рр. Цей рукопис є копією праць, створених за життя глосатора [11, с. 428]. Коментар Йоганеса фон Буха поряд з Саксонським Зерцалом та Швабським Зерцалом, на думку відомого німецького правознавця Карла Густава Гомесера, були найбільшими німецькомовними правовими текстами Середньовіччя [11, с. 97–99]. Перший друкований текст праць глосатора з'явився в 1474 р. у Базелі в друкарні Бернхарда Ріхеля. Глоси Йоганеса фон Буха увійшли і до Гессенерського рукопису XV ст., де міститься Саксонське земське право (*Sachsenspiegel Landrecht hir na steit die bedudinge heken heznricht tes der sassen Spegels*) [3, с. 134]. У тексті цього рукопису згадується ім'я глосатора. Коментар Йоганеса фон Буха був неодноразово переписаний та надрукований разом з Саксонським Зерцалом. З іменем Йоганеса фон Буха у Німечинні пов'язують виникнення позитивного права. Глоси коментаря склалися з двох частин: коментар до земського права та коментар до ленного права [12, с. 323]. У глосах Йоганеса фон Буха містяться норми цивільного, кримінального, процесуального, сімейного, муніципального та інших галузей права.

Рукопис поділений на дві книги, де на початку є статті Саксонського Зерцала, а далі їх роз'яснення. У рукописі також вказано ім'я його автора – Йоганеса фон Буха який зазначає, що тлумачить Саксонське Зерцало. Про це свідчить також віршована передмова до глоси [13, с. 323]. На відмінну від автора Саксонського Зерцала Ейке фон Репкова, Йоганес фон Бух не вказує свого імені у віршованому пролозі про Ніколауса фон Буха, який був батьком Йоганеса фон Буха та Гарке фон Керкова, що дружив із сім'єю Йоганеса фон Буха. Ці факти дають підставу стверджувати що він є автором глоси. Уперше на це вказав ще у середині XVIII ст. Кристіан Ульріх Групен (1692–1767 рр.) [14, с. 46].

У вступі (прологу) до глоси Йоганес фон Бух пише про вимоги, які ставляться до суддів, та звертається до Бога з проханням дати чесних суддів.

«Ми охороняємо право, ми правильні судді.

Ми живемо в Божому страсі тому ми без фальші.

Цю волю і цю владу Хай Бог над Богами панує.

Я прошу Бога дай це зрозуміти суддям Саксонії» [3, с. 107].

Центральне місце у глосі Йоганеса фон Буха посідає судовий процес, в якому висвітлено правовий статус суддів, присяжних, адвокатів, порядок прийняття рішень суду, апеляційне оскарження та ін. Суддею, на думку Йоганеса фон Буха,

може бути освічена особа яка має чинити правосуддя на основі писаного права. Суддя сидить на місці Бога в суді та виступає як homo spiritualis (святий дух у людському тілі) який напряду висловлює вказівки Бога. Суддя мав виносити судові рішення обдумано із розумінням як люблячий батько. Своєю чергою до правопорушників глосатор закликає не шкодувати того, хто вчинив злочин із власної чи не власної волі. Суддя знаходиться на місці Бога, а його наказ «судити справедливо його дітей Божих» [3, с. 126–128]. Цей заклик стосувався і самого судді, який повинен відчувати більший страх, ніж той, хто сидить перед ним у суді. У випадку, коли суддя приймав неправосудне рішення, Бог покарає і його. Це застереження взято частково із нагірної проповіді і міститься у всіх трьох книгах. Риси характеру, якій Йоганес фон Бух приділяє чи не найбільше уваги – це жадібність судді, яка є однією із семи гріхів [3, с. 128]. Суддя не мав права претендувати на майно особи, засудженої до смертної кари. У наступних статтях глосатор писав про інші людські почуття, які не можуть бути використані суддею проти конкретної особи – страх, скупість, ненависть та любов.

Важливу роль у середньовіччі відігравали допоміжний апарат суду, до якого належали возний та кат. Аналізуючи функції та повноваження ката, Йоганес фон Бух звертається до Євангелія від Івана, яке позначає римських солдат як людей, що виконують рішення суду. На думку Йоганеса фон Буха, суддя мав судити згідно з писаним правом, а судові рішення мав виконувати кат. З двох причин у християнському світогляді глосатора кат мав бути суддею божого суду, який складав присягу на Біблії, та поклястись, що права буде зміцнювати, а порушення закону зменшувати. Другою причиною, яка визначала ката як божого посланця було право карати і страчувати за гріхи. На бронзових дверях храму в італійському місті Верона зображено, що Месія з'являється на троні судді, яке несуть ангели. Глосатор неодноразово вказує на добросовісність суддів та катів. На думку Йоганеса фон Буха, кат мав керуватися трьома принципами. По-перше він не мав права виконувати вироків з ненависті або злості, по-друге, він не міг робити це щодо ближнього, який вчинив злочин. По-третє, через Бога, який міг його знищити своїм гнівом. У працях глосатора також було визначено і правовий статут адвоката. Німецькі дослідники вважають глосу Йоганеса фон Буха навчальним посібником для адвокатів [3, с. 158]. Зокрема, у розділі «Про мудрість слухання» глосатор дає поради захисникам остерігатися гніву і водночас намагатися знайти недоліки у свідченнях іншої сторони, щоби ті допустилися помилок у своїх показах. Проте, згідно з восьмою порадою, захисник у жодному випадку не повинен розгнівати суддю. Завданням адвоката був захист невинних у суді «Ти маєш користь, що працюєш адвокатом, ти маєш титул лицаря захисника [15, с. 226]. Глосатор писав, що лицарі – це не лише ті, що захищають батьківщину, це також і ті, що захищають закон. Тому одні є лицарями війни, а інші лицарями волі. Те, що адвокат заробить своєю працею, він ні з ким не ділить [15, с. 228]. Йоганес фон Бух з великою повагою ставиться до адвоката і в глосах часто дає поради стосовно тактики ведення судових справ. На його думку, адвокат повинен володіти собою і зберігати спокій, але водночас намагатися розсердити іншу сторону, щоби та допустилася помилки. Так глосатор з особливою прихильністю ставився до адвоката та обстоював їхнє право на винагороду за свою працю. Водночас Йоганес фон Бух дуже негативно ставився до хабарництва у судах та вказував про необхідність застосування сурових санкцій щодо хабарників. Завдання захисника – вести чесну, справедливу війну перед судом та відбивати необґрунтовані нападки на свого підзахисного [3, с. 160]. У глосах також визначалися суми оплат за послуги адвоката на основі римського права. Участь в одному судовому засіданні не могла перевищувати п'яти фунтів [3, с. 160].

Суддя під час розгляду справи сидів спереду і вів судове засідання, але рішення одноособово не приймав. Коментувати право входило до повноважень одного із членів колегії шиффенів (лавників), якого суддя запитував щодо застосування норм права. Суддя, на думку глосатора, – це той хто питає про використання норм права, а шиффен – це той, хто знаходить рішення. Відповідь шиффена – кінцева стадія розгляду справи у тому випадку, коли інші засідателі погоджуються з його рішеннями і суддя його оголошував [15, с. 182–190]. Перший вирок згадується у Саксонському Зерцалі та у Вольфенбутлерівському рукописі, де художник використав для його зображення різнобарвні троянди. На ілюстрації зображено двох чоловіків, які стоять, а на рівні їхніх голів зображено дві зелені квітки, що свідчать про тотожність пропозицій. Чоловік у червоному верхньому одязі показує вказівним пальцем на квітку над чоловіком у зеленому одязі. Це означало, що він прийняв рішення проти нього. Чоловік у зеленому також вказує на ту саму квітку, і чим висловлює своє бажання оскаржити судове рішення [5, с. 112–113].

Основна частина глосарію поділяється на трактати, де роз'яснюється текст глоси та окремі правові дефініції. Прикладом цього є трактат про апеляцію, який міститься у розділі про оскарження вироку.

Вирок, на думку Йоганеса фон Буха, не є дійсним навіть без формального оскарження у чотирьох випадках. По-перше – коли про вирок говорять як про очевидну несправедливість. Інший випадок, коли рішення суду було куплене. По-третє, коли рішення приймають особи без відповідних повноважень і врешті четвертий випадок, коли вирок було винесено у вихідний день. Тут же, використовуючи римське право, глосатор вказує, що вирок у будь-якому випадку є дійсним. На думку Йоганеса фон Буха, вироки короля та римського папи не підлягають оскарженню. По-друге, кожна особа має право на оскарження рішення суду. По-третє, апеляція має бути проведена у встановлені терміни та обраними суддями [3, с. 110–120].

Застосовуючи римське право, Йоганес фон Бух вказує на десятиденний термін на апеляційне оскарження. Коментар до статті про оскарження судового рішення є одним із найбільших за обсягом серед усіх праць глосатора. Йоганес фон Бух називає апеляцію однією з найважливіших сфер права [5, с. 113]. Це положення увійшло до Саксонського Зерцала і магдебурзького права та було використано у працях європейських дослідників магдебурзького права. Десятиденний термін оскарження рішень суду було використано українськими правознавцями у створенні «Прав, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. та інших кодексів українського права XVIII – початку XIX ст. Виконання вироку на час апеляції призупинялося. У разі визнання вироку у суді апеляційної інстанції недійсним. У цьому випадку він втрачав свою силу. У випадку прийняття у суді I інстанції завідомо неправочинного вироку особи, які його проголосували, притягувалися до відповідальності. Особа, яка не погоджувалася з рішенням апеляційної інстанції, могла його оскаржити у Вищих судах. Поряд з процесом у судах загальної юрисдикції Йоганес фон Бух звертається і до канонічного процесу. Термін апеляція походить від латинського терміна *appellatio*. Йоганес фон Бух пише про три форми апеляції, що полягали у можливості оскарження рішення суду. У першому випадку незаконність рішення суду є настільки очевидним, що навіть без оскарження воно не може набути законної сили та не потребує застосування усіх положень процесуального права у його відмінні. Це рішення, на думку глосатора, є необхідним до виконання. У другому варіанті рішення суду першої інстанції є настільки правомірним, що немає необхідності його оскарження, а в третьому варіанті апеляційне оскарження призупиняє виконання вироку [5, с. 113–114]. Йоганес фон Бух писав про переваги писаного права, вказуючи, що судові рішення мають приймати на основі законів, а не лише судової практики «переказів».

«Хто оскаржує вердикт, але не отримує підтримки, повинен виплатити судді штраф і в кожному, чиє судження він оскаржив, повинен відшкодувати майнові витрати, компенсувати судді кошти, які він витратив на посланців».

«Хто запитує про вердикт і не може його знайти і коли він це підтвердить, що не може знайти, то він повинен другого про це запитати, а тоді третього і четвертого: останній отримує більше часу, оскільки кожному було присуджено відстрочку, проти якої спрямований вердикт... Глоса, якщо суддя запитує присяжного про вердикт і останній не хоче судити, оскільки дружелюбно ставиться до обвинуваченого, та присяжний має сказати, що він не знає рішення по справі і рішення має прийняти інший присяжний» [3, с. 127–129].

Йоганес фон Бух у своїх глосах коментував Саксонське Зерцало і магдебурзьке право. Його праці використовувались у країнах Центрально-Східної Європи, де було чинне магдебурзьке право та Саксонське Зерцало.

В Україні глоси Йоганеса фон Буха, окрім джерел магдебурзького права, використовувались у Литовських статутах, Кодифікації українського права в XVIII – на початку XIX ст.

Глоси Йоганеса фон Буха широко використовували у створенні джерел магдебурзького права Центрально-Східної Європи. Зокрема, їх застосовували під час створення «Вейхбільдвультати» у XIV–XV ст.ст. разом із глосами Бургграфа фон Мангельфельда. «Вейхбільдвультата належить до найпоширеніших джерел магдебурзького права. Лише її німецька без чеських і латинських примірників становить 90 рукописів і 19 фрагментів, а після початку книгодрукування – кілька десятків видань у XV–XVI ст.ст.» [1, с. 26]. Німецька дослідниця Елізабет Новак зазначала, що у «німецькій імперії» було створено 19 рукописів «Вейхбільдвультати», у Пруссії – 4, Чехії – 14, Польщі – 12 тощо [2, с. 240–244]. Глоси Йоганеса фон Буха також використовувались і в інших джерелах магдебурзького права. «Систематичне шиффенське право», «Правова книга міста Цвікау», «Правова книга міста Мейсена», «Міська книга міста Айзенаха», «Книга магдебурзьких ортілів», «Правова книга міста Глосау», «Квіти з Магдебургу», «IX книг магдебурзького права або дистикцій Пьольмана», «Судебник Познані», магдебурзько-бреславське (в्रोцлавське право 1261–1295 рр., «Новомарктський суддебник» та ін. Глоси Йоганеса фон Буха також широко застосовувались у працях польських правознавців Яна Сервуса Тухольчика, Яна Кірштейна Церазина, Миколая Яскера, Павла Щербича, Бартоломія Гроїцького, Павла Кушевича.

Під час кодифікації українського права XVIII – початку XIX ст. праці Йоганеса фон Буха використовувались у створенні «Прав, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р., «Процес красткий приказний» 1743 р., «Книга Статут и прочине права малоросийские» 1764 р., «Екстракт малоросийских прав» 1767 р., «Зібрання малоросійських прав» 1807 р. та ін.

Список використаної літератури

1. *Рогачевский А. Л.* Меч Роланда. Правовые взгляды немецких горожан XIII–XVI в.в. / А. Л. Рогачевский. – СПб., 1996. – 155 с.
2. *Nowak E.* Die Verbreitung und Anwendung des Sachsenspiegels nach den überlieferten Handschriften : Diss. phil. / E. Nowak. – Hamburg, 1965. – 355 S.
3. *Kannowski B.* Der Hallensische Schöffnenbrif für Neumarkt v. 1235 und das Sachsenspiegel / B. Kannowski, S. Dusil // Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Germanistische abteilung. – 2003. – № 120. – S. 60–90.
4. *Lück H.* Jahanes von Buch (ca. 1290 – ca. 1356) – Stationen einer Juristisch-politischen Karriere / H. Lück // ZRG. – 2007. – № 124. – S. 120–141.

5. *Kannowski B.* Zwischen Appellation und Urteil Schelte. Über Des Rechtsdenken des Johann von Buch / B. Kannowski // Zeitschrift der Savigny – Stiftung für Rechtsgeschichte. Band 110–135 S.
6. *Lieberwirth R.* Über die Glosse zum Sachsenspiegel / Sitzungsberichte der Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig Phil – hist. Kl. Band 132 Heft 6 / R. Lieberwirth. – Berlin, 1993. – 29 S.
7. *Jakowliw A.* Das deutsche Recht in der Ukraine und seine Einflüsse auf das ukrainische Recht im 16–18 Jahrhundert / A Jakowliw. – Leipzig, 1942. – 220 S.
8. *Lieberwirth R.* Die geplanten Editionen von Sachsen spiegel-Glossen, in Historische Forschung in Sachsen – Anhalt / R. Lieberwirth / Abhandlungen des Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig Phil-hist. Band 33. Stuttgart-Leipzig, 1999. – S. 105–124.
9. *Lück H.* Über den Sachsenspiegel: Entstehung, Inhalt und Wirkung des Rechtsbuches / Heiner Lück / Schriftenreihe der Stiftung Dome und Schlösser Sachsen- Anhalt 1. – Halle an der Saale : Verlag Janos Stekovics, 2005. – 108 S.
10. *Lieberwirth R.* Zu grundelegen den Problemen bei der Zrarbeitung einer, Zolition Glossen zum Sachsenspiegel / R. Lieberwirth, F. Kaufmann. – Landrecht; Haldelbeng, 1992. – S. 427–431.
11. *Homeyer C-G.* Die Genologie der Uandschriften des Sachsenspiegels / / Abhandlungen der Königlichen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Phil.-Hist. Abt. Berlin, 1853. – S 83–204.
12. *Kaufmann F-M.* Glossen zum Sachsenspiegel – land recht.Buch'sche Glosse. Band 3 / F-M. Kaufmann. – Hannover, 2002. – S 767.
13. *Homeyer C-G.* Der Prolog zur Glosse des Sächsischen Landrechts / C-G. Homeyer. – Berlin, 1854.
14. *Lieberwirth R.* Die Monumenta Germaniae Historica und die Glossen zum Sachsenspiegel / R. Lieberwirth / ZRG. Cerm Abb 119. 2002. – S. 316–325.
15. *Homeyer C-G.* Der Richtsteig Landrechts nebst Cautela und Premis / C-G. Homeyer. – Berlin, 1857. – S. 333.

**ТРУДЫ ЙОГАНЕСА ФОН БУХА И ИХ РОЛЬ
В РАСПРОСТРАНЕНИИ РИМСКОГО ПРАВА
В ЦЕНТРАЛЬНО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЕ**

М. Кобылицький

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, 79000 Львов, Украина*

Освещена научная и профессиональная деятельность известного немецкого глоссатора Йоганеса фон Буха. Проанализированы основные труды Йоганеса фон Буха.

Ключевые слова: глоссаторы, глосса, комментаторы, римское право, суд, апелляция.

**THE WORKS OF JOHANN VON BUCH
AND ITS ROLE IN DISSEMINATION OF ROMAN LAW
IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE**

M. Kobylecky

*Ivan Franko National University of Lviv
Universitetska Str.1, UA – 79000 Lviv, Ukraine*

In the article, scientific and professional activity of a famous German bellman Johann von Buch, is highlighted. His main works are analyzed.

Key words: bellman, commentator, Roman law, court, appeal.

*Стаття: надійшла до редакції 30.04.2014
прийнята до друку 19.06.2014*